

KONKURENCES NOVĒRTĒŠANAS VADLĪNIJAS VALSTS UN PAŠVALDĪBU LĒMUMU PIEŅĒMĒJIEM

Rīga 2015

Šīs vadlīnijas ir izstrādātas saskaņā ar Konkurences likuma mērķi, kā arī izmantojot Latvijas Republikas Konkurences padomes pieredzi ietekmes uz konkurenci novērtēšanā un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD)¹, Apvienotās Karalistes Godīgas tirdzniecības biroja² un Lietuvas Republikas Konkurences padomes³ sagatavotos dokumentus konkurences ierobežojumu mazināšanai publiskajā regulējumā.

SATURA RĀDĪTĀJS

	Ievads	4
1	Ietekmes izvērtējuma soļi	6
2	Tiesību aktu un citu dokumentu projektu ietekmes uz konkurenci izvērtēšana	8
3	Jautājumu saraksts praktiskai ietekmes novērtēšanai	9
4	Ietekmes uz konkurenci izvērtējums	12
	4.1. Tirgus dalībnieku skaita ierobežojumi	12
	4.1.1. Ekskluzīvas tiesības piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus	13
	4.1.2. Licenču vai atļauju sistēmas ieviešana	16
	4.2. Ierobežojumi tirgus dalībnieku iespējām konkurēt	19
	4.2.1. Ierobežojumi tirgus dalībniekiem noteikt preču vai pakalpojumu cenas	19
	4.2.2. Preču kvalitātes un tehniskie standarti	22
	4.2.3. Preču pārdošanas metodes un vietas ierobežojumi	24
	4.3. Valsts un pašvaldību iesaiste komercdarbībā	25
	Atsauces jeb noderīga papildu informācija	30

Brīva un vienlīdzīga uzņēmējdarbības vide ir būtisks attīstības priekšnoteikums, kas ir vienlīdz svarīgs kā atsevišķas pilsētas vai reģiona, tā valsts līmenī. Uzņēmumi, kas savstarpēji godīgi konkurē, patērētājiem piedāvā labākas cenas, augtāku kvalitāti, inovatīvus produktus un citus labumus, kas palīdz uzvarēt ekonomiskajā sāncensībā. Savukārt tiesisks, paredzams un vienlīdzīgs uzņēmējdarbības vides regulējums motivē iedzīvotājus iesaistīties uzņēmējdarbībā un uzņēmējus ieguldīt izaugsmē, tā nodrošinot darba vietas un nodokļu ieņēmumus attīstībai.

Lai sasniegtu noteiktus sociālus vai politiskus mērķus, dažkārt publiskas personas – valsts vai pašvaldību iestādes – ar savām darbībām vai lēmumiem ierobežo uzņēmēju iespējas brīvi konkurēt. Ņemot vērā konkurences būtisko lomu, ir svarīgi, lai šādi ierobežojumi tiktu izmantoti vienīgi tad, ja tie ir pamatoti un nepastāv citi, konkurencei mazāk kaitējoši risinājumi. Savukārt tādi ierobežojumi, kuru radītais kaitējums ir nesamērīgs un pārsniedz sabiedrībai doto ieguvumu, nav pieļaujami.

Lai nepieļautu nepamatotu un pārmērīgu konkurences ierobežojumu radīšanu, valsts un pašvaldību lēmumu pieņemšanas procesā būtisks solis ir tā ietekmes uz konkurenci izvērtējums.

Šo **vadlīniju mērķis** ir palīdzēt lēmumu pieņēmējiem novērtēt pieņemamā un jau pieņemtā lēmuma:

1. ietekmi uz konkurenci, lai izvēlētos labāko iespējamo risinājumu;
2. atbilstību Konkurences likuma prasībām, lai neveicinātu šī likuma pārkāpumus gan valsts vai pašvaldības iestādei piederošu, gan privātu uzņēmumu darbībās.

Vadlīnijās ietverts skaidrojums par to, kā veicama ietekmes uz konkurenci novērtēšana. Tāpat vadlīnijās aprakstīti biežāk sastopamie konkurences ierobežojumu veidi, ko var radīt publisku personu lēmumi, skaidroti ar tiem saistītie riski un aplūkoti piemēri no Latvijā pieņemtiem konkurenci ietekmējošiem lēmumiem.

Vadlīnijās lietotie **termini**:

- 1. Iestāde** – valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības vai citas ar likumu vai uz likuma pamata izveidotas publiskas personas, to amatpersonas (politiskas amatpersonas, civildienesta ierēdņi vai iestāžu darbinieki), struktūrvienības, publisko personu dibinātas kapitālsabiedrības, privātpersonas (fiziskās personas, privāto tiesību juridiskās personas vai šādu personu apvienības), kuras saskaņā ar ārēju normatīvo aktu vai līgumu (piemēram, ar deleģēšanas līgumu vai līdzdarbības līgumu) ir deleģētas vai pilnvarotas veikt valsts pārvaldes vai pašvaldības uzdevumus (funkcijas).
- 2. Tirgus dalībnieks** – jebkura juridiska persona (arī ārvalsts persona), kura veic vai gatavojas veikt saimniecisko darbību Latvijas teritorijā vai kuras darbība ietekmē vai var ietekmēt konkurenci Latvijas teritorijā. Arī publisko tiesību subjekti, ja tie veic saimniecisko darbību, ir tirgus dalībnieki, tāpēc uz tiem, tāpat kā uz privātiem uzņēmumiem, attiecas Konkurences likuma normas.
- 3. Lēmumi** – likumi, Ministru kabineta noteikumi, pašvaldību saistošie noteikumi, sekundārie tiesību akti (rikojumi, lēmumi u.c.) un to projekti (t.sk. likumprojekti un to anotācijas, likumdošanas iniciatīvas un priekšlikumi), politikas plānošanas dokumenti (konceptuālie ziņojumi, pamatnostādnes, plāni, informatīvie ziņojumi utt.), kā arī citas iestāžu veiktās darbības un īstenotā politika (piemēram, saistībā ar uzņēmumu vai kapitālsabiedrību izveidi un funkcionēšanu, iepirkumu organizēšanu un iepirkumu nolikuma sastādīšanu un apstiprināšanu), kas var vai varēs ietekmēt konkurenci konkrētajā tirgū.

- 4. Prece** ir jebkurš pirkšanas vai pārdošanas objekts, ieskaitot jebkura veida pakalpojumus, darbus, tiesības vai vērtspapirus. Par preces pirkšanu vai pārdošanu tiek uzskatīta arī nodošana vai iegāde saskaņā ar pirkuma līgumiem, piegādes līgumiem, iekārtu līgumiem vai citiem darījumiem. Precei tiek pielīdzināti arī priekšmeti (aktīvi), kas tiek nodoti saskaņā ar nomas, patapinājuma vai aizdevuma līgumu.
- 5. Konkrētais tirgus** Konkurences likuma izpratnē ir konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu. Konkrētās preces tirgus ietver gan pašu preci, gan arī visu to preču kopumu, kuras var aizstāt šo noteikto preci konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības. Savukārt konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir ģeogrāfiska teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām.

1

IETEKMES IZVĒRTĒJUMA SOĻI

Ietekmes uz konkurenci novērtējuma rezultātā lēmumu pieņēmējiem jāsaprot, vai lēmums ierobežo konkurenci, vai šis ierobežojums ir pamatots un, ja tas ir pamatots, tad kāda ir pēc iespējas mazāk ierobežojošā alternatīva.

1. Lēmuma ietekme uz konkurenci

Lēmums negatīvi ietekmē konkurenci, ja tas samazina esošo vai potenciālo tirgus dalībnieku skaitu vai arī samazina to iespējas savā starpā konkurēt. Savukārt, ja lēmuma rezultātā konkrēto preci vai pakalpojumu varēs tirgot plašāks konkurentu loks, ietekme būs pozitīva.

Pirmais solis, lai vērtētu ietekmi uz konkurenci, ir konkrētā tirgus noteikšana, lai saprastu, kuras preces vai pakalpojumus un kurā teritorijā ietekmēs konkrētais lēmums. Attiecīgi ir jāsaprot, kas ir visi iespējamie konkurenti, no kuriem pircēji reāli (bez nesamērīgi lieliem papildu izdevumiem vai pūlēm) var iegādāties konkrēto preci vai pakalpojumu vai tā aizstājēju.

2. Ierobežojuma pamatotība

Jebkuram ierobežojumam pirmām kārtām jāatbilst normatīvo aktu prasībām.

Lēmums nedrīkst pārkāpt preču, personu, pakalpojumu un kapitāla brīvu apriti, ko aizsargā Eiropas Savienība.

Tāpat jebkuram ierobežojumam jābūt samērīgam – ir jāizvērtē saprātīgs līdzsvars starp personu pamattiesību ierobežojumu un tām sabiedrības interesēm, kuru dēļ ierobežojums ir radīts.

Konkrētā tirgus noteikšana

Lai vērtētu, vai siltumapgādes uzņēmums Jūrmalā ir kropļojis konkurenci, Konkurences padome noteica konkrēto tirgu, kuru šī uzņēmuma darbības ietekmē:

- tā kā siltumenerģiju tās iepircēji nevar vienkārši aizvietot ar citu preci, **konkrētās preces tirgus** ir siltumenerģija (tās iepirkums);
- iestādes vērtētie uzņēmumi bija pieslēgti centralizētās siltumapgādes sistēmai Dubultos, bet ne visā Jūrmalā. Attiecīgi arī konkurences kropļojums bija iespējams tikai šajā **konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū** – Dubultu siltumapgādes zonā;
- tādējādi **konkrētais tirgus** ir siltumenerģijas iepirkuma tirgus Dubultu siltumapgādes zonā.⁴

Satversmes tiesa par samērīgiem ierobežojumiem uzņēmējdarbībai

Latvijas Republikas Satversmes tiesa ir definējusi konkrētus kritērijus⁵, kad ierobežojumi saimnieciskās darbības veikšanai

3. Mazāk ierobežojošās alternatīvas izvēle

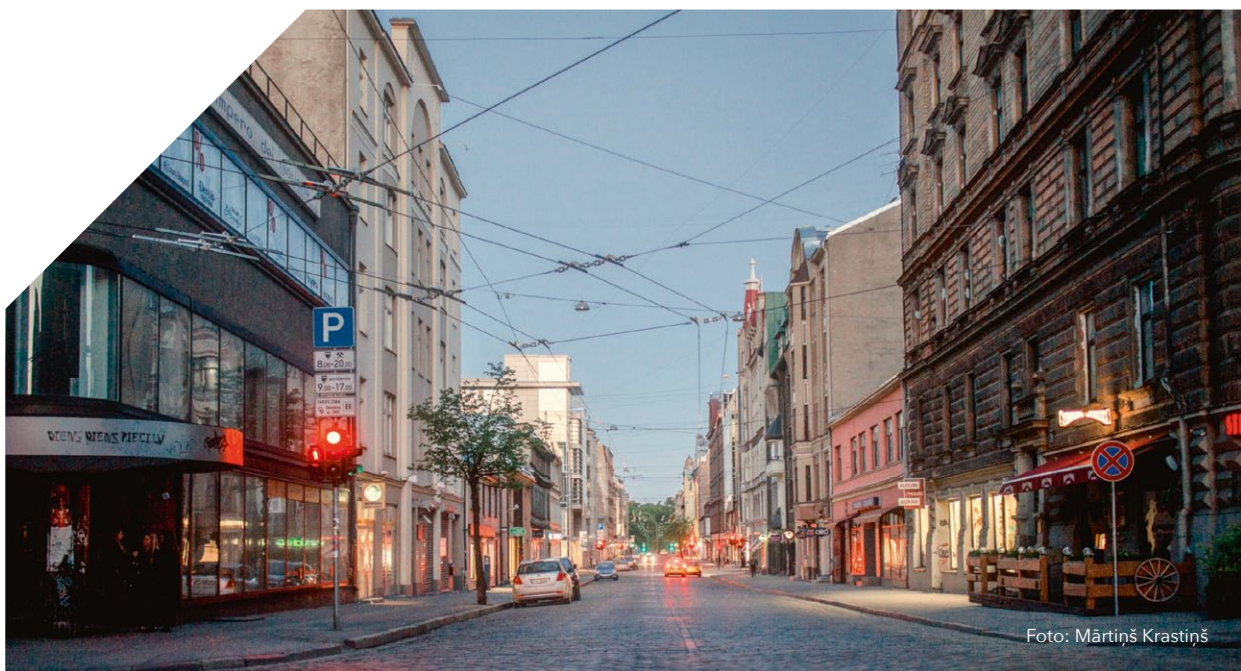
Ja ierobežojumi konkurencei patiesi ir nepieciešami un pamatoti, nepieciešams apzināt iespējamās alternatīvas un izvēlēties to, kas rada vismazāko kaitējumu.

Šeit būtisks faktors ir ierobežojumu laiks – ja tas iespējams, ierobežojumi jānosaka uz konkrētu un ierobežotu laiku un pēc nepieciešamības jāpagarina. Pastāvot beztermiņa ierobežojumiem, pastāv arī risks, ka tie netiks laikus atcelti, kad objektīva nepieciešamība pēc tiem būs zudusi.

ir uzskatāmi par samērīgiem ar mērķi, kādēļ tie ir radīti. Tiesa ir norādījusi, ka ir jānodrošina saprātīgs līdzsvars starp personas Satversmē noteikto pamattiesību uz īpašumu un tā netraucētu izmantošanu ierobežojumu un sabiedrības interesēm, un tas nozīmē, ka ir jāizvērtē:

1. vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai;
2. vai likumdevēja rīcība ir nepieciešama, proti, vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem;
3. vai šāda rīcība ir atbilstoša, proti, vai labums, ko iegūs sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu. Ja tiesību norma neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tad tā neatbilst samērīguma principam un ir prettiesiska.

2

TIESĪBU AKTU UN CITU DOKUMENTU PROJEKTU IETEKMES UZ KONKURENCI IZVĒRTĒŠANA

Ietekmes uz konkurenci novērtējums ir daļa no tiesību akta projekta sākotnējās novērtēšanas jeb anotācijas. Valsts pārvaldes iestādes anotācijas izstrādā saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 15. decembra instrukciju Nr. 19 „Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība”. Tās 22. un 26. punktā paredzēts, ka anotācijā jāietver apraksts par ietekmi uz tautsaimniecību un administratīvo slogu, kā arī, ja tas iespējams, jāpievieno novērtējuma ziņojumi, kas detalizētāk raksturo projekta ietekmi uz konkurenci.

Lai palīdzētu tiesību aktu izstrādātājiem sagatavot kvalitatīvas anotācijas, Valsts kanceleja ir izstrādājusi īpašus metodiskos norādījumus jeb rokasgrāmatu „Tiesību akta projekta ietekmes sākotnējā izvērtēšana”⁶.

Ietekmi uz konkurenci jāvērtē arī pašvaldību tiesību aktu izstrādātājiem. Likuma „Par pašvaldībām” 43.¹ panta pirmā daļa paredz, ka saistošo noteikumu projektiem ir jāpievieno paskaidrojuma raksts, kurā līdztekus citiem skaidrojumiem nepieciešams iekļaut

informāciju par plānoto projekta ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi pašvaldības teritorijā un attiecīgi arī par ietekmi uz konkurenci.

Savukārt Konkurences padome saskaņā ar Konkurences likumu ir tiesīga izvērtēt citu institūciju sagatavotos tiesību aktu projektus un citus dokumentus un sniegt atzinumus par tiem, ja tajos ir ietvertas tirgus mehānismu ietekmējošas normas, kuru realizācija tieši vai netieši var ierobežot konkurenci.

Saeimas 22.10.2015. pieņemtie grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.pantā nosaka, ka publiska persona pirms kapitālsabiedrības dibināšanas vai līdzdalības esošā kapitālsabiedrībā iegūšanas veic paredzētās rīcības izvērtējumu, kas ietver arī ekonomisko izvērtējumu, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt šā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus. Veicot izvērtējumu, publiska persona konsultējas ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem, kā arī ievēro komercdarbības atbalsta kontroles jomu regulējošu normatīvo aktu prasības.

3

JAUTĀJUMU SARAKSTS PRAKTISKAJAI IETEKMES NOVĒRTĒŠANAI

KONKURENCES PĀRBAUDES LAPA

Lai novērtētu lēmuma ietekmi uz konkurenci un izvēlētos tādu rīcību, kas rada pēc iespējas mazāku konkurences ierobežojumu, lēmumu pieņēmēji var izmantot jautājumu sarakstu jeb konkurences pārbaudes lapu.

Tajā apkopoti biežāk sastopamie konkurences ierobežojumu veidi, kā arī jautājumi, kas palīdz novērtēt to pamatotību un apzināt alternatīvas, kas var būt mazāk kaitējošas konkurencei.

Vai lēmums ietekmē tirgus dalībnieku skaitu?

Bez konkursa rīkošanas piešķir tirgus dalībniekam ekskluzīvas tiesības piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus trešajām personām

- vai pastāv alternatīvas ekskluzīvu tiesību (monopolstāvokļa) piešķiršanai?
- ja ekskluzīvu tiesību piešķiršana vienam tirgus dalībniekam ir objektīvi nepieciešama, vai pastāv iespēja rīkot šo ekskluzīvo tiesību izsoli?
- kāds ir īsākais objektīvi nepieciešamais termiņš, uz kuru ekskluzīvās tiesības var tikt piešķirtas?
- vai konkrētajā jomā ir noteikts regulētājs, kas var ierobežot monopolista tirgus varas izmantošanu?

Paredz, ka valsts vai pašvaldība iegādājas preces vai pakalpojumus no viena tirgus dalībnieka vai ierobežotas tirgus dalībnieku grupas

---

- kāds ir mērķis šiem ierobežojumiem (piemēram, sniegt priekšrocības mazajiem piegādātājiem, tiem piegādātājiem, kas īsteno noteiktu nodarbinātības politiku vai kas darbojas noteiktā reģionā)?
- vai pastāv alternatīvas šādu ierobežojumu izveidošanai (piemēram, subsīdijas, nodokļu atvieglojumi, labvēlīgākas regulējuma vides radīšana galvenajās jomās, reklāma, izglītojošas kampaņas utt.)?

levieš licenču vai atļauju sistēmu

- vai patērētājiem ir grūti novērtēt profesijas pārstāvju kompetenci un vai kvalifikācijas prasības var palīdzēt novērst kaitējumu, kāds rodas nekompetentas prakses dēļ?
- vai pastāv būtiska patērētāju zaudējumu iespēja komercdarbības neveiksmju, nekompetences vai krāpšanas dēļ?
- cik viegli patērētāji, apzināti izvēloties piegādātāju, varēs iegūt informāciju par iespējamo kaitējumu un sevis aizsargāšanu?
- vai nosacījumi licenču vai atļauju iegūšanai nav noteikti augstāki, nekā tas nepieciešams?
- vai pastāv alternatīvas šīs sistēmas ieviešanai (piemēram, paplašināt patērētāju zināšanas vai atvieglot patērētāju iespēju iegūt informāciju par iespējamo kaitējumu un sevis aizsargāšanu)?

Būtiski paaugstina izmaksas, kas tirgus dalībniekam rodas, lai uzsāktu darbību tirgū vai tirgu pamestu

---

- kādi ir ieiešanas izmaksu paaugstināšanas mērķi (piemēram, prasība pēc nodrošinājuma vai finanšu līdzekļu uzrādīšanas sakarā ar patērētāju finansiālu risku komercdarbības traucējumu, nekompetences vai krāpšanas dēļ) un vai tie ir samērīgi?
- kādi ir iziešanas izmaksu paaugstināšanas mērķi (piemēram, bijušo ražošanas vietu uzkopšanas prasības vides aizsardzībai) un vai tie ir samērīgi?

Paredz, ka valsts vai pašvaldības dibina kapitālsabiedrību, kas iesaistās tirgū, kur pastāv konkurence

---

- vai valsts vai pašvaldība ir veikusi tirgus izpēti pirms kapitālsabiedrības dibināšanas un ieiešanas tirgū?
- vai saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantu ir izvērtēts pamatojums (arī iespējamo alternatīvu ekonomiskais pamatojums) valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrības dibināšanai un ieiešanai tirgū, kur pastāv konkurence?
- vai pastāv tirgus nepilnība Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē (t.i., tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā)?
- vai valsts vai pašvaldība ir izvērtējusi kapitālsabiedrības dibināšanas un ieiešanas tirgū varbūtējo ietekmi uz patērētājiem un pārējiem konkrētā tirgus dalībniekiem?

Vai lēmums ietekmē tirgus dalībnieku iespējas konkurēt?

Ierobežo tirgus dalībnieku iespējas noteikt preču vai pakalpojumu cenas, neparedzot izmaksu vērtēšanu

- kādi ir mērķi maksimālās cenas noteikšanai (piemēram, patērētāju aizsardzība no cenu paaugstināšanas)?
- kādi ir mērķi minimālās cenas noteikšanai?
- vai pastāv alternatīvas cenu regulēšanai (piemēram, preču vai pakalpojumu iegādes uzdevumu kompensēšana sociāli mazāk aizsargātiem patērētājiem vai valsts subsīdijas (vai valsts intervence) lauksaimniecības produktu tirgū minimālās cenas noteikšanas vietā)?

Nosaka preču kvalitātes standartus, kas dažiem tirgus dalībniekiem rada priekšrocības attiecībā pret citiem

- kādi ir mērķi šādu kvalitātes standartu noteikšanai?
- vai paredzētās izmaiņas kvalitātes standartos nav pārāk straujas?
- vai piegādātāji ar mazākiem resursiem spēs veikt lielas kapitāla investīcijas jauno kvalitātes standartu ieviešanai? Vai nepieciešamības gadījumā valsts (pašvaldības) varēs tiem sniegt finansiālu, tehnisku vai citāda veida atbalstu?
- vai pastāv alternatīvas šādu kvalitātes standartu noteikšanai (piemēram, prasība

sniegt patērētājiem informāciju par risku, kas saistīts ar precī vai atsevišķu preču īpašībām)?

Ierobežo preču pārdošanas metodes vai vietas izvēli

- kāds ir galvenais iemesls šādu ierobežojumu ieviešanai (piemēram, patērētājiem piedāvātās iespējas ir nepilnīgas, mulsinošas, maldinošas vai grūti saprotamas)?
- vai netiks pārmērīgi ierobežotas patērētāju izvēles iespējas (piemēram, apgrūtinot iespējas mainīt pakalpojumu sniedzēju)?
- vai pastāv alternatīvas šādiem ierobežojumiem (piemēram, labāka informācijas nodrošināšana par precī vai pakalpojumu)?

Ierobežo tirgus dalībnieku iespējas reklamēt savu precī

- kāds ir galvenais reklamēšanas ierobežošanas mērķis (piemēram, maldinošas reklāmas vai citu preču zīmju noniecinošas reklāmas aizliegums)?
- vai ierobežojums attiecas uz noteiktām grupām vērstu reklāmu (piemēram, bērniem), kuru pārstāvji pret reklāmu var būt jutīgāki nekā pārējā sabiedrība?
- vai jaunajiem tirgus dalībniekiem pastāv iespējas informēt varbūtējos pircējus par savu klātbūtni tirgū un savām precēm un pakalpojumiem?
- vai pastāv alternatīvas reklamēšanas ierobežojumiem (piemēram, prasība informēt patērētājus par preces vai pakalpojuma iespējamo kaitējumu)?

4

IETEKMES UZ KONKURENCI IZVĒRTĒJUMS

4.1. Tirgus dalībnieku skaita ierobežojumi

Konkurence ir saistīta ar tirgus dalībnieku skaitu konkrētajā tirgū. Tādēļ lēmumu pieņēmējiem jāvērtē, vai lēmumam ir vai varētu būt ietekme uz tirgus dalībnieku spēju uzsākt darbību tirgū, palikt tajā vai atstāt to.

Ja ar lēmumu tiek ierobežots tirgus dalībnieku esošais vai potenciālais skaits, tam būs negatīva ietekme uz konkurenci tirgū.

Privatizācijas līgums kā pamats viena gāzes tirgotāja monopolam

1997. gadā valstij piederošais uzņēmums VAS „Latvijas Gāze” tika nodots privatizācijai, kā rezultātā pār to faktiski kontroli ieguva Krievijas uzņēmums „Gazprom”. Privatizācijas līgumā „Gazprom” faktiski tika noteiktas monopola tiesības 20 gadus (līdz 2017. gadam) būt par vienīgo gāzes piegādātāju Latvijā ar papildu ekskluzīvām tiesībām izmantot Inčukalna pazemes gāzes krātuvi.

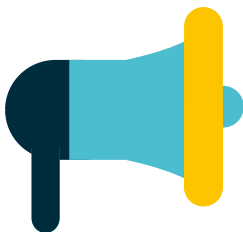
Šo monopola tiesību darbības laikā gāzes cenu kāpums ir bijis arī 20 % un pat 30 % gadā, jo konkurences neesamības dēļ VAS „Latvijas Gāze” kā monopolists varēja noteikt cenas pēc saviem ieskatiem.

4.1.1. Ekskluzīvas tiesības piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus

Par ekskluzīvām tiesībām tiek uzskatītas tādas tiesības, kas tiek piešķirtas tikai vienam tirgus dalībniekam, lai tas vienīgais piegādātu konkrētas preces vai pakalpojumus noteiktā ģeogrāfiskā teritorijā vai noteiktam klientu lokam.

Ekskluzīvo tiesību piešķiršanas rezultātā uzņēmums iegūst izņēmuma nosacījumus un rodas absolūtas konkurences apstākļu atšķirības no konkurentiem: tirgus dalībniekam ar ekskluzīvām tiesībām nav konkurences, savukārt tirgus dalībnieki, kam šādu tiesību nav, nevar uzsākt darbību tirgū vai ir spiesti konkrēto tirgu pamest. Privileģētais tirgus dalībnieks nav pakļauts konkurences spiedienam, ilgtermiņā tas nav motivēts efektīvizēt savu darbību un attīstīt inovācijas, bet īstermiņā pastāv risks, ka tas sāks piegādāt zemākas kvalitātes preces, ierobežot piegādāto preču daudzumu vai paaugstināt to cenas.

Uzņēmumu reģistra datu nodošana tikai vienam tirgotājam

Starp Uzņēmumu reģistru un SIA „Lursoft” 2001. gadā tika noslēgts līgums par informācijas par uzņēmumiem izplatīšanu. Ar šo līgumu Uzņēmumu reģistrs nodeva SIA „Lursoft” tiesības desmit gadus saņemt reģistra informāciju un izmantot to komerciāliem nolūkiem. Tā kā atbildes uz bezmaksas informācijas pieprasījumiem Uzņēmumu reģistrs gatavoja nesamērīgi ilgi, uzņēmumiem bija ērtāk un izdevīgāk šos datus par naudu iegādāties no SIA „Lursoft”. Savukārt ekskluzīvā līguma dēļ SIA „Lursoft” nebija konkurences un citiem uzņēmumiem nebija iespēju darboties šajā tirgū. Šāds ekskluzīvs līgums bija pretrunā gan publisko iepirkumu kārtībai, gan Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 17. novembra Direktīvai par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu. Attiecīgi Uzņēmumu reģistra nepārveidotajiem komercrēģistra datiem ar vienādiem un nediskriminējošiem noteikumiem bija jābūt pieejamiem jebkurai trešajai personai atkalizmantošanai.

Ekskluzīvas tiesības pašvaldībai piederošam atkritumu apsaimniekotājam

2008. gadā Cēsu novada pašvaldība bez iepirkuma procedūras, izmantojot *in-house* principu, sadzīves atkritumu apsaimniekošanu uzticēja

Eiropas Savienības tiesa divos spriedumos ir atzinusi⁷, ka situācijā, kurā tirgus dalībniekam, kam ir piešķirtas ekskluzīvas tiesības darboties kā vienīgajam attiecīgajā tirgū un papildus tiek piešķirtas tiesības darboties arī saistītā tirgū, kurā tirgus dalībnieki darbojas konkurences apstākļos, vienmēr būs faktiskā iespēja diskriminēt citus tirgus dalībniekus (radīt tiem šķēršļus) par labu saviem sniegtajiem pakalpojumiem.⁸

Privilēģijas var pārkāpt Publisko iepirkumu likumā noteikto vienlīdzības un diskriminācijas aizlieguma principu, kas nosaka – vienādās situācijās pret tirgus dalībniekiem jāizturas vienādi.

Būtisks risks radīt nepamatotu kaitējumu konkurencei, piešķirot ekskluzīvas tiesības vienam uzņēmumam, ir pasūtītājiem, kas izmanto *in-house* principu publiska iepirkuma vietā. *In-house* princips ir ietverts Publisko iepirkumu likuma 3. panta pirmās daļas 7. punktā, un tas paredz, ka iepirkumu var nerīkot, ja uzņēmums,

sev daļēji piederošajai SIA „Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija”. Privāts uzņēmums, kam tādējādi tika liegta iespēja pretendēt uz iespēju sniegt šos pakalpojumus, vērsās tiesā. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2010. gada 9. lēmumā secināja, ka *in-house* princips nav piemērojams, ja pašvaldībai piederošā pakalpojuma sniedzēja komercdarbība neatbilst Valsts pārvaldes iekārtas likuma prasībām, kā tas ir noticis Cēsīs, nepamatoti dibinot atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu. Lēmumā tiesa norādīja: „Ja publiskās personas veiktajai komercdarbībai trūkst attaisnojuma un ja tādējādi pastāv bažas, ka neattaisnoti var tikt izkropļots tirgus, tad uz šādiem gadījumiem nav attiecināmi noteikumi, kas paredz vēl papildu konkurences ierobežojumus. Pie šādiem noteikumiem pieskaitāms arī Publisko iepirkumu likuma 3. panta pirmās daļas 7. punkts, kas paredz iespēju nerīkot iepirkuma procedūru.”

Latvijas Satversmes tiesas ir secinājusi⁹, ka „prasība piemērot iepirkuma procedūru ir vēsta uz konkurences veicināšanu, valsts un pašvaldību līdzekļu efektīvu izmantošanu, iedzīvotājiem sedzamās pakalpojumu maksas samazināšanos un galarezultātā nodrošina visas sabiedrības labklājību.” Tādēļ, bez iepirkuma procedūras rīkošanas par atkritumu apsaimniekotāju izvēloties kapitālsabiedrību, kurā pašas

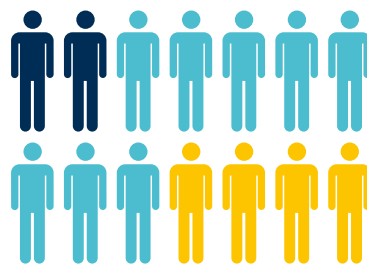
kas piegādā konkrēto preci vai pakalpojumu, pilnībā vai daļēji pieder konkrētajam pasūtītājam. Tomēr, ja pasūtītājam piederošais uzņēmums ir radīts bez objektīva pamatojuma (skat. nodaļu par valsts un pašvaldību iesaisti komercdarbībā), tā pakalpojumu izmantošana, nerīkojot iepirkumu, ir uzskatāma par nepamatotu ekskluzīvu tiesību piešķiršana.

Lēmumu pieņēmēju pienākums ir nodrošināt vienādus konkurences apstākļus visiem tirgus dalībniekiem.

Nepastāvot apstākļiem, kad ekskluzīvu tiesību piešķiršana ir vienīgais līdzeklis, lai nodrošinātu konkrētās preces vai pakalpojuma ienākšanu tirgū vai sasniegtu citus pamatotus mērķus, lēmumu pieņēmējiem iespēju robežās jāatturas no šādu tiesību piešķiršanas vienam tirgus dalībniekam.

pašvaldības ir kapitāldaļu turētājas, lai arī minētajās pašvaldībās apsaimniekošanas pakalpojumus var piedāvāt (un arī tos faktiski ir piedāvājušas) privātas kapitālsabiedrības, pilnībā ir izslēgta uz efektivitāti balstītā tirgus konkurence.

Tādējādi *in-house* procedūras piemērošana atkritumu apsaimniekotāja izvēlē faktiski ir ekskluzivitātes piešķiršana pašvaldībai piederošai kapitālsabiedrībai.

4.1.2. Licenču vai atļauju sistēmas ieviešana

Licenču, atļauju vai autorizācijas procesu tirgos ievieš, ja precēm ir augstākas kvalitātes prasības vai ja pastāv šādu preču īpaši izmantošanas nosacījumi. Patērētājiem, kuri vēlas iegādāties šādas preces, var trūkt nepieciešamo specifisko zināšanu, lai novērtētu nozares profesiju pārstāvjus, tādēļ prasības atbilst noteiktiem kritērijiem ir paredzētas, lai aizsargātu patērētājus no nelabvēlīgām sekām.

Līdzīgi kā citu ierobežojumu gadījumos, arī pirms licenču vai atļauju sistēmas ieviešanas ir jāpārlicinās, lai šādi ierobežojumi būtu samērīgi un pārlietu neierobežotu konkurenci konkrētajā tirgū.

Licenču, atļauju vai autorizācijas procesā var tikt paredzētas dažādas pamatotas un saprātīgas prasības, piemēram, minimālo obligāto kapitāla apjomu, darbinieku (kuri strādā ar iekārtām) skaitu, pieredzi vai kvalifikāciju.

Lombardu, banku un aptieku licences

Latvijas normatīvajos aktos ir pamatoti noteikts pienākums saņemt licences jeb speciālās atļaujas lombardu, banku un aptieku atvēršanai, paredzot arī maksas un procedūras to iegūšanai. Licence lombarda atvēršanai ir ieviesta, lai nodrošinātu augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni un ekonomisko stabilitāti. Banku bez licences nevar atvērt, ņemot vērā augstos finanšu riskus kapitālsabiedrībai, kas pieņem noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka, izsniedz kredītus un sniedz citus finanšu pakalpojumus. Savukārt aptieku gadījumā ar licenču sistēmu valsts aizsargā patērētājus, ņemot vērā, piemēram, kaitējuma nodarīšanas risku patērētāju veselībai preču (zāļu un medikamentu) nepareizas uzglabāšanas gadījumā.

Aptieku izvietojuma ierobežojumi

No konkurences viedokļa kritiski būtu vērtējams Ministru kabineta noteikumos par aptieku un aptieku filiāļu izvietojuma kritērijiem paredzētais ierobežojums, ka vispārēja tipa aptieku ārpus apdzīvotās vietas nedrīkst atvērt piecu kilometru rādiusā no jau funkcionējošas vispārēja tipa aptiekas.

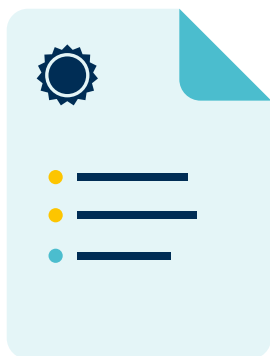

Savukārt nepamatota vai nesamērīga licenču vai atļauju sistēma var nodarīt kaitējumu tirgum un konkurencei tajā.

Licenču vai atļauju sistēmas noteikšana var būtiski ierobežot tirgus dalībnieku skaitu konkrētajā tirgū, tāpēc ir svarīgi, lai šie ierobežojumi neradītu nepamatotas barjeras (ierobežojumus) tirgus dalībnieku darbībai vai darbības uzsākšanai.

Licencēšanas negatīvā ietekme uz konkurenci var izpausties arī kā ģeogrāfiskās teritorijas ierobežošana, kurā piegādātāji var darboties (piemēram, teritorija tiek sadalīta vairākos segmentos (reģionos), dodot priekšrocības konkrētā reģiona tirgus dalībniekiem), tādējādi radot tirgus dalībniekiem nevienlīdzīgas iespējas darboties šajā tirgū. Tas var radīt kaitējumu arī patērētājiem, jo ģeogrāfiskā tirgus sašaurināšana ierobežo iespējas izvēlēties piegādātāju.

Lēmumos un tiesību aktos nedrīkst paredzēt nepamatotus, neskaidrus un plaši interpretējamus ierobežojumus.

Reputācija kā plaši interpretējama prasība

Saskaņā ar Rīgas brīvostas likumu kapitālsabiedrība var pretendēt uz līguma noslēgšanu par licencētas komercdarbības veikšanu Rīgas brīvastā, ja:

1. tās darbības profils un attīstības perspektīva atbilst Brīvostas attīstības programmai;
2. kapitālsabiedrības dibinātājiem, dalībniekiem, valdes locekļiem un padomes locekļiem ir laba reputācija, stabils finansiālais stāvoklis un pieredze komercdarbības jomā.

Tādējādi ostas pārvalde, slēdzot līgumus par komercdarbību ostā, ievēro priekšnoteikumu, ka komercsabiedrības dibinātājiem un dalībniekiem jābūt ar labu reputāciju un stabilu finansiālo stāvokli.

Šāds plaši iztulkojams nosacījums var radīt pārāk plašas interpretācijas, radot augstu diskriminācijas aizlieguma un vienlīdzības principa pārkāpuma riskus, ja ostas pārvalde atsaka līguma noslēgšanu, pamatojoties uz labas reputācijas trūkumu.

Tāpat, lai nepieļautu interešu konfliktus, nav pieļaujama situācija, kad atļaujas izsniedzējs pats veic komercdarbību attiecīgajā jomā.

Tirgus dalībnieks tiek diskriminēts, ja tas atbilst likumā noteiktajām prasībām, bet no iestādes nesaņem saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešamo dokumentu (atļaujas, licences, sertifikātus), bet citai personai, kas atbilst tām pašām prasībām, šāds dokuments tiek izsniegts.

Nepamatotu prasību izpilde tirgus dalībniekam var radīt papildu izmaksas. Tāpēc lēmumu pieņēmējiem būtu jāmeklē līdzsvarots regulējums: tas nedrīkst būt vairāk ierobežojošs nekā ir vajadzīgs, lai nodrošinātu patērētāju interešu aizsardzību un izvirzīto mērķu īstenošanu.

Prasības velkoņu parametriem

Pēc tam, kad Rīgas brīvostas pārvalde iegādājās savus velkoņus un uzsāka tos izmantot pakalpojumu sniegšanai, tā izdeva rīkojumu, ar kuru tika noteikts, ka lielo kuģu ievešanai un izvešanai no noteiktām piestātnēm Rīgas ostā jāizmanto divi velkoņi ar kopējo jaudu vismaz 7300 kW apmērā.

Rīkojumā ietvertie nosacījumi tieši atbilda Rīgas brīvostai piederošo velkoņu tehniskajiem parametriem. Savukārt privātam uzņēmumam piederošie velkoņi, kas līdz šim bija veiksmīgi nodrošinājuši lielo kuģu vešanu, vairs neatbilda prasībām.

Izdotot rīkojumu par velkoņu parametru kritērijiem, Rīgas brīvostas pārvalde atradās interešu konflikta situācijā, jo tās velkoņi konkurēja ar privāta uzņēmuma velkoņiem.

Foto: Estere Rožkalne

4.2. Ierobežojumi tirgus dalībnieku iespējām konkurēt

Tirgus dalībnieki tirgū konkurē ar cenām, preču kvalitāti, daudzveidību, inovācijām. Ja regulējums saimnieciskajai darbībai liedz brīvi izvēlēties, piemēram, cenas, preču īpašības vai reklāmu, uzņēmumi nevar izmantot rīkus konkurences cīņā. Šāds regulējums var ierobežot tirgus dalībnieku motivāciju veidot jaunus un inovatīvus produktus, jaunu reklāmas un mārketinga stratēģiju, meklēt alternatīvus pārdošanas veidus un citādi cīnīties par patērētāju izvēli.

4.2.1. Ierobežojumi tirgus dalībniekiem noteikt preču vai pakalpojumu cenas

Valsts iejaukšanās tirgū var izpausties kā cenu (tarifu) regulēšana. Izvēloties regulēt cenas, pastāv ļoti augsts risks negatīvi ietekmēt konkurenci un izjaukt tirgus pašregulējošo spēku samēru, tāpēc šāda iejaukšanās būtu jāizmanto tikai izņēmuma gadījumos un nozarēs, kur citi pasākumi nav pietiekami izvirsīto mērķu sasniegšanai.

No konkurences viedokļa vislielāko kaitējuma risku rada minimālās un fiksētās cenas noteikšana bez konkrēta un pamatota mērķa, jo tā ierobežo iespēju konkurēt ar zemāku cenu.

Fiksēta takse notāriem

Šobrīd Latvijā spēkā esošie Ministru kabineta noteikumi par zvērinātu notāru atlīdzības taksēm un to noteikšanas kārtību paredz fiksētas zvērinātu notāru atlīdzības taksēs. Tas nozīmē, ka notāriem ir liegta iespēja konkurēt ar cenu un elastīgi piemēroties ekonomiskās situācijas izmaiņām.

Līdzīgi ierobežojumi, tajā skaitā cenu fiksēšana, ierobežots notāru skaits, reklamēšanas aizliegumi un citi, pastāv vairākās valstīs. Savukārt Eiropas Komisija pēc attiecīga pētījuma veikšanas dalībvalstīm ir norādījusi uz nepieciešamību atbrīvot notāru pakalpojumu jomu konkurencei sabiedrības interesēs un zvērinātu notāru atlīdzības taksēm noteikt nevis fiksētu, bet maksimālo līmeni, tādējādi kaut nedaudz ļaujot konkurēt ar cenu un piedāvāt savus pakalpojumus lētāk.¹⁰

Maksimālais procentu apjoms ātrajiem kredītiem

Pastāvot konkrētiem apstākļiem, atsevišķos gadījumos un nozarēs cenu (izmaksu) regulēšana varētu būt pamatota. Piemēram, anotācijā grozījumiem Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ir norādīts, ka „*procentu likmju un citu kredīta izmaksu apmēru šobrīd regulē pats patērētāju kreditēšanas pakalpojumu tirgus. Kredīta kopējo izmaksu apmēri*

Bieži minimālās vai fiksētās cenas noteikšana tiek izmantota kā līdzeklis, lai nepieļautu zemas kvalitātes preču vai pakalpojumu tirgošanu, tomēr šādos gadījumos konkurenci mazāk ierobežojošs līdzeklis būtu tieša preču kvalitātes prasību noteikšana.

Tajā pašā laikā valsts var veikt cenu (tarifu) regulēšanu, normatīvajā aktā (vai kompetentās iestādes pieņemtajā lēmumā) nosakot minimālo, fiksēto vai maksimālo cenu ar konkrētu mērķi. Šādi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija Latvijā nosaka tarifus un aprēķināšanas metodiku enerģētikas, elektronisko sakaru, pasta, dzelzceļa transporta, sadzīves atkritumu apsaimniekošanas un ūdenssaimniecības nozarēs.

lielā mērā ir atkarīgi no konkrētā kreditēšanas pakalpojuma veida, aizdevuma summas, aizdevuma termiņiem un nodrošinājuma. Augstākās aizņēmuma procentu likmes patērētāju kreditēšanas tirgū ir novērotas kredītiem, kas tiek noslēgti, izmantojot internetu vai mobilo tālruņus (sākot no 120 % gadā), un kredītiem, kas tiek izsniegti pret kustamas lietas ķīlu (lombardu pakalpojumi) (sākot no 144 % gadā). Neraugoties uz augsto aizņēmuma likmju apmēru, minētie kredīta pakalpojumi ir sevišķi pieprasīti patērētāju vidū ar zemiem vai vidēji zemiem ienākumiem un sastāda potenciāli riskantāko iedzīvotāju daļu, kuriem ir iespēja nonākt parādu atkarībā.”

Tādēļ, lai ierobežotu patērētāju kreditēšanas līgumu gada procentu un nokavējuma procentu likmes, Saeima 2015. gadā Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteica ierobežojumus kredīta kopējām izmaksām patērētājam 0,2 līdz 0,55 % apmērā no kredīta summas dienā (atkarībā no kredīta izmantošanas termiņa).

Maksimālās cenas noteikšanas mērķis varētu būt patērētāju aizsardzība no tirgus dalībniekiem (ar būtisku ietekmi tirgū), kas var būt ieinteresēti maksimizēt savu peļņu, izmantojot savu tirgus varu un patērētāju izvēles iespēju trūkumu. Nozarēs, kur dominē lieli tirgus dalībnieki, maksimālās cenas noteikšana nodrošina iespēju preces iegādāties patērētājiem ar zemāku ienākumu līmeni. Maksimālās cenas regulējuma mērķis ir atturēt šos tirgus dalībniekus no nepamatotas cenas paaugstināšanas.

Tomēr arī maksimālās cenas ierobežošanai var būt negatīvas sekas. Ja maksimālā cena būs noteikta pārāk zema, tirgū nevēlēsies ienākt jauni uzņēmumi.

Tāpat maksimālās cenas noteikšana var samazināt konkurenci starp esošajiem tirgus dalībniekiem. Šāds regulējums var kavēt inovācijas, jaunu un augstas kvalitātes preču, kas prasa augstākas izmaksas, laišanu tirgū. Tas var arī novest pie tirgus dalībnieku izešanas no tirgus. Ja no valsts puses noteiktā maksimālā cena ir zemāka par tirgus cenu, var rasties preču deficīts, jo netiek segtas faktiskās

izmaksas. Tāpat, ja tirgus dalībnieki darbojas citos tirgos, zaudējumi var tikt šķērssubsidēti no citiem ieņēmumiem, kas arī var kaitēt inovācijām un patērētājiem.

Tādēļ valstij, regulējot cenas, ir jānodrošina mehānisms, kas ļauj izvērtēt un ņemt vērā reālās izmaksas un pārskatīt cenas atbilstoši faktiskām vai prognozējamām izmaksām.

Ņemot vērā augstos riskus, valstij nevajadzētu iejaukties tirgū, iesakot tirgus dalībniekiem ieteicamās cenas vai deleģējot šādas tiesības tirgus dalībnieku apvienībām. Gan maksimālo, gan ieteicamo cenu noteikšana atvieglo konkurējošo tirgus dalībnieku iespējas apvienot savas cenu stratēģijas un noslēgt konkurenci ierobežojošas vienošanās. Tādā veidā noteiktais cenu līmenis tirgus dalībniekiem var kļūt par ceļvedi, norādot, kāds cenu līmenis ir jāievēro tirgū. Šāda regulējuma sekas pielīdzināmas karteļa darbībai: uzņēmumi izmanto maksimālo (ieteicamo) cenu kā atskaites punktu, tomēr, ja maksimālā (ieteicamā) cena nebūtu noteikta, tirgus cena varētu būt zemāka, jo tirgus dalībnieki konkurētu.

4.2.2. Preču kvalitātes un tehniskie standarti

Preču un pakalpojumu kvalitātes standartus vai prasības var iedalīt brīvprātīgās, ko nereti nosaka paši tirgus dalībnieki, un obligātās, ko parasti ievieš valsts, aizsargājot patērētāju, vides aizsardzības un citas būtiskas sabiedrības intereses.

Obligātu preču kvalitātes prasību ieviešana gandrīz vienmēr ir saistīta ar papildu izmaksām tirgus dalībniekiem, kam šīs prasības ir jāizpilda. Standarti var radīt arī tiešus konkurences ierobežojumus, ja daļa tirgus dalībnieku to prasības nespēj izpildīt.

Tāpat var tikt kavēta jaunu un kvalitatīvāku preču, efektīvāku ražošanas un tirdzniecības metožu ieviešana.

Tehniskajiem standartiem ir ietekme uz inovācijām un konkurenci, jo tirgus dalībnieki savstarpēji konkurēs, sniedzot patērētājiem jaunas preces vai preces ar jaunām īpašībām.

Tomēr nepamatoti augsti tehniskie standarti var ierobežot preču ražošanu vai inovācijas.

Konkurentu skaita samazināšanās gadījumā atlikušie tirgus dalībnieki var iegūt lielāku tirgus varu un tādējādi paaugstināt cenas.

Preču kvalitātes prasības nedrīkst būt diskriminējošas – tās nevar būt attiecināmas tikai uz daļu nevis visiem tirgus dalībniekiem, nedz tieši nosakot šādu diskrimināciju lēmumā, nedz netieši izvirzot prasības, kuras acimredzami varēs izpildīt tikai daļa tirgus dalībnieku. Tādējādi lēmuma pieņēmējam ir obligāti jāizvērtē, vai neveidosies priekšnoteikumi tirgus dalībnieku diskriminācijai.

Tāpat prasībām attiecībā uz preču kvalitāti jābūt samērīgām – tās nedrīkst būt stingrākas nekā nepieciešams, lai nodrošinātu patērētāju drošību.

Lai izvērtētu prasību samērīgumu, lēmumu pieņēmēji var izmantot citu valstu prakses analīzi, kā arī aptaujāt ekspertus un pašus tirgus dalībniekus vai to asociācijas.

Lēmumos noteiktas konkrētas kvalitātes prasības, piemēram, sociāliem un vides

aizsardzības mērķiem, kā arī patērētāju aizsardzībai no nedrošām un bojātām precēm tirgū, lielākā daļā gadījumu būs vērtējamas kā pamatotas. Informācija par kvalitāti un produktu drošību ļauj patērētājiem pieņemt racionālus lēmumus.

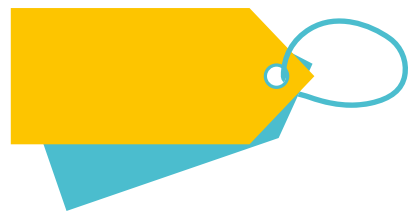
Prasības attiecībā uz noteikta veida informācijas norādīšanu marķējumā var nodrošināt patērētājus ar labākām zināšanām par konkurējošām precēm. Vienlaikus sākotnējs lēmuma izvērtējums par prasību samērīgumu būtu vēlams visos gadījumos.

Jebkurām prasībām jābūt skaidri saprotamām un iepriekš zināmām, lai tirgus dalībnieks tās varētu savlaicīgi ieviest (izpildīt), tāpēc normatīvo aktu projektu izstrādātājiem un lēmumu pieņēmējiem ir jānovērtē, kādā saprātīgā termiņā šīs prasības ir iespējams ieviest. Detalizēts skaidrojums būtu nepieciešams arī tām institūcijām, kas turpmāk uzraudzīs konkrēto prasību izpildi. Šo iestāžu vajadzībām būtu jāizstrādā vadlinijas, kuru izstrādē, līdzīgi kā izstrādājot pašus standartus, vēlams konsultēties ar nozares pārstāvjiem.

Šķiltavu standarti bērnu drošībai

Latvijā ar Ministru kabineta noteikumiem ir paredzēts aizliegums pārdot jaunrades šķiltavas – tādas šķiltavas, kas ir bērniem pievilcīgas un atgādina citu priekšmetu, piemēram, multiplikācijas filmu varoņus, rotaļlietas, šaujamočus, pulksteņus, telefonus, jo tās bērnos izraisa papildu interesi. Tāpat Latvijā ir atļauts tirgot tikai tādas šķiltavas, kas ir bērniem drošas un kuras nevar iedarbināt bērni, kas ir jaunāki par 51 mēnesi. Šādas prasības ir samērīgas, jo tās ir ieviestas, lai nemudinātu bērnus spēlēt ar uguni, tādējādi pasargājot no negadījumiem.

4.2.3. Preču pārdošanas metodes un vietas ierobežojumi

Preču pārdošanas metodes, kā arī vietas, kur var notikt tirdzniecība, tiek regulētas, lai pasargātu patērētājus, piemēram, no pārāk agresīva mārketinga vai aizstāvat nepilngadīgo intereses.

Preču pārdošanas metodes un vietas ierobežojumu negatīvā ietekme uz konkurenci var būt saistīta ar to, ka tādējādi tiek izslēgta vai būtiski samazināta jaunu tirgus dalībnieku ienākšana tirgū. Tāpat netieši var tikt radītas pārmērīgas papildu izmaksas, kā arī ierobežotas patērētāju izvēles iespējas (vietas, kur var tikt iegādāta prece).

Preču pārdošanas metodes un vietas ierobežojumi mākslīgi samazina tirgus lielumu, kas savukārt samazina potenciālo konkurentu skaitu – tiem var būt grūti izveidoties un nostiprināties mazā tirgū.

Šāds regulējums var radīt arī nepamatotus ierobežojumus tirgus dalībnieku darbībai plašākā ģeogrāfiskā teritorijā, diskriminējot tos attiecībā pret konkurentiem citos tirgos, veicināt mazāku un izolētāku tirgu rašanos, kā arī atturēt inovācijas un preču diferenciaciju, tādējādi radot kaitējumu patērētājiem, kam pieejams mazāks preču piedāvājums.

Aizliegums lietot kečupu un saldinātos dzērienus skolu ēdnīcās

Lai samazinātu neveselīgu produktu iekļaušanu bērnu uzturā, Ministru kabineta noteikumos par uztura normām izglītības iestāžu izglītojamiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem un ārstniecības iestāžu pacientiem ir ietverti ierobežojumi, kas paredz, ka „izglītojamo uzturā neiekļauj:

1. fritētus (frī) kartupeļus, kartupeļu kroketes un citus eļļā vārītus un analogus pārtikas produktus;
2. mehāniski atdalītu gaļu;
3. majonēzi, kečupu, tomātu mērci, krējuma izstrādājumus piedevu veidā, pasniedzot ēdienu (ēdienu gatavošanā majonēzi, kečupu, tomātu mērci ir atļauts izmantot);
4. konditorejas izstrādājumus, kuru sastāvā ir daļēji hidrogenēti augu tauki.”

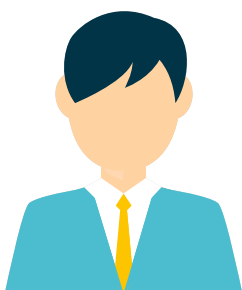
Tāpat, lai ierobežotu neveselīgu uzturu veicinošu pārtikas produktu tirdzniecību izglītības iestādēs, Ministru kabineta noteikumi par higiēnas prasībām izglītības iestādēm, kas īsteno vispārējās pamatzglītības, vispārējās vidējās izglītības, profesionālās pamatzglītības, arodizglītības vai profesionālās vidējās izglītības programmas, 2006. gadā tika papildināti ar grozījumiem, kas paredz, ka izglītības iestādēs neizplata dzērienus, kuriem pievienotas pārtikas piedevas (krāsvielas, saldinātāji, konservanti), kofeīns un aminoskābes.

Šādi ierobežojumi liedz konkrētos produktus izplatīt skolās, tomēr ierobežojums ir pamatots un samērojams ar mērķi aizsargāt bērnus no neveselīga uztura.

4.3. Valsts un pašvaldību iesaiste komercdarbībā

Iespējamās situācijas, kad valsts pārvaldes vai pašvaldības iestādes izveido uzņēmumus saimnieciskās darbības veikšanai un pakalpojumu sniegšanai tirgū, kur darbojas privātie uzņēmumi.

Tādējādi valsts vai pašvaldības iestādēm var veidoties interešu konflikts, jo, no vienas puses, tām ir jāveicina uzņēmējdarbībai labvēlīgi apstākļi un jānodrošina godīgas konkurences iespēju brīvība visiem tirgus dalībniekiem, bet, no otras puses, tām ir interese kontrolēto uzņēmumu finansiālajā darbībā un tās var censties saviem uzņēmumiem piešķirt ekskluzīvas vai īpašas tiesības. Valsts vai pašvaldības tieša vai netieša ienākšana tirgū, ieguldot publiskos

Pašvaldību avīzes un risks kropļot konkurenci

Tam, ka pašvaldības izdod avīzes un pašvaldību informācijas lapas (kas atsevišķos gadījumos arī varētu tikt pielīdzinātas avīzēm likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 2. panta otrās daļas izpratnē), var būt arī ekonomisks raksturs, jo tiek aizskarti privātie mediji. Pašvaldību iejaukšanās mediju (plašsaziņas līdzekļu) tirgū varētu apdraudēt mediju ienākumu gūšanas iespējas un ilgtspēju, jo finansējums no pašvaldības budžeta tos nostāda izdevīgākā stāvoklī nekā privātos. Augstāk minētā rezultātā pašvaldību medijiem arī ir iespēja bez maksas vai par būtiski zemāku cenu piedāvāt reklāmu un sludinājumu publicēšanu, tādējādi mazinot privāto mediju pastāvēšanas iespējas.

Kā risinājums būtu stingri reglamentēt veidu, kā pašvaldībai izpildāms pienākums informēt sabiedrību. Jāņem vērā, ka likuma „Par pašvaldībām” 61.² panta ceturtajā daļā noteikts pienākums pašvaldībai *publicēt informatīvu ziņojumu (kopsavilkumu) par publiskās apspriešanas rezultātiem [...] vietējā laikrakstā vai bezmaksas izdevumā, savukārt 69.¹ panta otrās daļas 6. punktā paredzēts pagasta vai pilsētas pārvaldes pienākums nodrošināt pieejamību informācijai par domes pieņemtajiem lēmumiem.* Attiecīgi šādos bezmaksas izdevumos publicējama pašvaldības iedzīvotājiem būtiska neitrāla informācija. Savukārt žurnālistikas materiālu un reklāmu publicēšana bezmaksas izdevumā vairs neizriet no likuma prasībām. Tāpat nav pieļaujama pašvaldības kapitālsabiedrību, kas darbojas konkurences apstākļos, reklāma.

finanšu līdzekļus saimnieciskajā darbībā, kā arī pastāvošie riski, ka šāda saimnieciskā darbība ar dažādiem līdzekļiem var tikt atbalstīta arī vēlāk, samazina tirgus dalībnieku vēlmi un stimulus veikt investīcijas tehnoloģijās un kopumā ieguldīt komercdarbības attīstībā, tādējādi ilgtermiņā vājinot konkurenci tirgū un kaitējot patērētājiem.

Tāpēc nav atbalstāma publisku personu vai no tām atvasinātu personu saimnieciskā darbība tirgū, jo īpaši, ja tirgū ir pietiekama konkurence un tirgus bez publisku personu tiešas vai netiešas līdzdalības spēj nodrošināt patērētāju (klientu) vajadzības.

Norēķini par stāvvietām Rīgā - privāts vai pašvaldības pakalpojums

2013. gada nogalē Rīgas pašvaldības (RP) SIA "Rīgas satiksme" informēja sabiedrību, ka tai daļēji piederošs uzņēmums SIA "Rīgas karte" ir izveidojis jaunu sistēmu "SMS Rīga" norēķiniem par autostāvvietu izmantošanu Rīgā ar īsziņu un interneta starpniecību, turklāt SIA "Rīgas satiksme" plāno pārtraukt sadarbību ar Mobilly - privātu uzņēmumu, kas līdz tam nodrošināja konkrēto pakalpojumu.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā paredzētajiem kritērijiem pašvaldībai nebija nepieciešamības iesaistīties šajā tirgū, jo konkrētais pakalpojums patērētājiem jau bija pieejams.

Pašvaldības komersants SIA "Rīgas satiksme" par pakalpojumu sniedzēju bez konkursa izvēlējās sev daļēji piederošo meitas uzņēmumu SIA "Rīgas karte". Ja konkurss netiek rīkots, patērētājiem tiek atņemta iespēja godīgas konkurences rezultātā saņemt lētāko, labāko un ērtāko pakalpojumu. Savukārt privātajiem uzņēmumiem tiek atņemta motivācija investēt jauninājumos, jo tiem tiek atņemta iespējas jauninājumus pielietot.

Pašvaldībai ir pienākums veidot uzņēmējdarbībai labvēlīgu vidi, lai rastos konkurence, stimuli inovācijām, ekonomiskai izaugsmei un labums patērētājiem.

Valsts vai pašvaldības iesaistīšanos saimnieciskās darbības veikšanā ir jāvērtē, ņemot vērā Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā noteiktos principus attiecībā uz publisko personu veikto komercdarbību, tas ir, tiek novērsta tirgus nepilnība, tiek radītas preces vai pakalpojumi, vai pārvaldīts īpašums, kas ir stratēģiski svarīgs valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Saskaņā ar Augstākās tiesas sniegto skaidrojumu attiecībā uz Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta piemērošanu „ierobežojumi publisko personu komercdarbībai ir paredzēti tamdēļ, ka publisko personu mērķis nav peļņas gūšana, turklāt šo personu iesaistīšanās komercdarbībā rada tirgus izkropļojuma risku. Tāpēc publisko personu komercdarbība ir pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos, kad pastāv sevišķs attaisnojums šādas komercdarbības veikšanai”¹¹

Valsts policijas apsardzes uzņēmuma likvidācija

Tā kā apsardzes pakalpojumus var sniegt privātie apsardzes uzņēmumi, fakts, ka šādus pakalpojumus par maksu sniedza arī Valsts policija, negatīvi ietekmēja konkurenci apsardzes pakalpojumu tirgū. Tāpēc 2009. gadā Iekšlietu ministrija nolēma likvidēt Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes apvienību „Apsardze” un attiecīgi novērsa konkurences kropļojumu, ko radīja šīs apvienības darbība tirgū.

Rīgas pašvaldībai piederoša lombarda pārdošana

Pēc tam, kad normatīvajos aktos tika paredzēta lombardu darbības licencēšana, Rīgas pilsētas pašvaldība, lai ne kropļotu konkurenci un nodrošinātu pašvaldības kapitālsabiedrības darbības atbilstību Valsts pārvaldes iekārtas likumam, pieņēma lēmumu par tai piederošo SIA „Rīgas pilsētas lombards” kapitāla daļu pārdošanu, kas arī tika izdarīts 2015. gadā.

Pašvaldības uzņēmuma ienākšana fasēta ūdens tirgū

Pašvaldības uzņēmuma SIA „Rīgas ūdens” meitas kapitālsabiedrība SIA „Aqua Riga” uzsāka fasēta dzeramā ūdens ražošanu un tirdzniecību.

Nepamatota SIA „Aqua Riga” iesaiste saimnieciskajā darbībā var apdraudēt vienlīdzīgu konkurenci tirgū un kaitēt patērētāju interesēm. Ja valsts vai pašvaldība (vai tai piederoša kapitālsabiedrība) veido uzņēmumu tirgū, kur patērētāju vajadzības veiksmīgi apmierina privātie uzņēmumi, tiek izjaukts tirgus līdzsvars, jo pašvaldību uzņēmuma administratīvie resursi to uzņēmumiem (meitas kapitālsabiedrībām) var nodrošināt konkurences priekšrocības. SIA „Aqua Riga” ienākšana tirgū, kā arī riski, ka komercdarbība ar pašvaldības uzņēmuma līdzekļiem var tikt atbalstīta arī vēlāk, samazinātu

---

Tirgus dalībnieku pieeja tirgum vai to darbība var būt ierobežota situācijā, kad valsts vai pašvaldība kontrolē un administrē tirgu, kurā darbojas gan privāti, gan valstij vai pašvaldībai piederoši uzņēmumi.

Šādā gadījumā valstij vai pašvaldībai var būt finansiāla interese nodrošināt savam uzņēmumam labvēlīgākus darbības nosacījumus attiecīgajā tirgū, ierobežojot konkurentu darbību vai pat izstumjot tos no tirgus.

citu tirgus dalībnieku vēlmi investēt, tādējādi ilgtermiņā vājinot konkurenci tirgū un kaitējot patērētājiem.

Lai arī SIA „Aqua Rīga” komercdarbība ir juridiski un finansiāli nodalīta no SIA „Rīgas ūdens” (kā sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja) darbības, tomēr, tā kā nav izslēgta iespējamība, ka fasētā ūdens ieguvei varētu tikt izmantota tā pati infrastruktūra, kas nepieciešama Rīgas iedzīvotāju ūdensapgādei, pastāv augsts šķērssubsidēšanas risks. Proti, atšķirībā no privātiem uzņēmumiem, SIA „Aqua Rīga” infrastruktūras tēriņiem varētu tikt izmantoti pašvaldības uzņēmuma SIA „Rīgas ūdens” līdzekļi. Tādēļ komercdarbībai ir jābūt skaidri nodalītai no pašvaldības uzņēmuma tiešo funkciju veikšanas.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā paredzētajiem ierobežojumiem valsts un pašvaldības iespējām iesaistīties komercdarbībā SIA „Aqua Rīga” darbība šajā tirgū nebūtu uzskatāma par pamatotu. Turklāt konkrētajā gadījumā netika pietiekami izvērtētas citas iespējas, kas izslēgtu pašvaldības un tās uzņēmuma ieguldījumu un zaudējumu risku, kā arī mazāk apdraudētu vienlīdzīgu konkurenci.

Tā kā tiesības uz neizkropļotu konkurenci ir Satversmē noteikta aizsargājama sabiedrības interese⁹, publiskai personai, uzsākot pakalpojumu sniegšanu, atbilstoši labas pārvaldības principam ir jāizvērtē arī attiecīgo darbību ietekme uz konkurenci un jāatturas no tām, ja iespējama konkurences kropļošana.

Līdz ar to priekšroka vienmēr dodama tādu iniciatīvu atbalstīšanai, kas veicina komersantu (kas ir privāto tiesību subjekti) iesaisti saimnieciskajā darbībā.

Pieņemot lēmumu par iesaistīšanos saimnieciskajā darbībā, nepieciešams izvērtēt tā ietekmi uz pārējiem tirgus dalībniekiem.

Savukārt, ja publiska persona (valsts vai pašvaldība) tomēr nolēm iesaistīties komercdarbībā, tad nav pieļaujama citu tirgus dalībnieku diskriminācija (arī izstumšana no tirgus).

Pašvaldības un privāto uzņēmumu konkurence par ūdens skaitītāju uzstādīšanu

Ventspils pilsētas dome 1999. gadā apstiprināja pašvaldības saistošos noteikumus par aukstā un karstā ūdens skaitītāju uzstādīšanas, lietošanas un pārbaudes kārtību Ventspils pilsētā. Šajos noteikumos ekskluzīvas tiesības veikt ūdens patēriņa skaitītāju plombu uzlikšanu tika nodotas Ventspils pašvaldības SIA „Ūdeka”. No 2002. gada līdz 2011. gada janvārim SIA “Ūdeka” šo darbu deleģēja citiem uzņēmumiem. Tādējādi Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē tirgus bija spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu ūdens skaitītāju uzstādīšanā (arī ūdens skaitītāju plombu noņemšanu un uzlikšanu).

Tomēr 2011. gada 1. janvārī SIA „Ūdeka” sāka izmantot savas ekskluzīvās tiesības attiecībā uz plombu uzlikšanas pakalpojumu sniegšanu (attiecīnot tās arī uz plombu noņemšanu). Tādējādi tika negatīvi ietekmēta konkurence ūdens skaitītāju uzstādīšanas pakalpojumu tirgū, jo:

1. pārējiem tirgus dalībniekiem pastāvēja iespēja sniegt tikai daļēju ūdens skaitītāju uzstādīšanas pakalpojumu, jo plombu noņemšanu un uzlikšanu veica SIA „Ūdeka”;
2. tika sadārdzināta kopējā pakalpojuma maksa;
3. kopējais pakalpojuma sniegšanas laiks tika mākslīgi pagarināts.

Līdz ar to pašvaldības noteikumi ir uzskatāmi par lēmumu, kas deformē konkurenci ūdens skaitītāju uzstādīšanas pakalpojumu tirgū, jo tirgus dalībniekiem tika radīti nelabvēlīgāki nosacījumi, kā rezultātā tie varēja tikt izspiesti no tirgus.¹² Tāpat no pašvaldības tiesībām organizēt ūdens apgādi neizriet pašvaldības kapitālsabiedrības ekskluzīvas tiesības sniegt ūdens skaitītāju uzstādīšanas pakalpojumus.

ATSAUCES JEB NODERĪGA PAPILDU INFORMĀCIJA

- 1. OECD: Competition Assessment Principles. Helping governments to reduce barriers to competition.**
<http://www.oecd.org/daf/competition/46193173.pdf>
OECD: Competition Assessment Toolkit.
<http://www.oecd.org/competition/assessment-toolkit.htm>
OECD: Konkurences novērtēšanas principi.
<http://www.kp.gov.lv/documents/2dbd50c37c8a1a4c845c15b9bc32488580800b09>
OECD: Norādījumi par konkurences novērtēšanu.
<http://www.kp.gov.lv/documents/d93e124346c8c0d5b60b2416600532de91e3b28d>
- 2. Office of Fair Trading, UK: Completing competition assessments in Impact Assessments. Guideline for policy makers (2007).**
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/191489/Green_Book_supplementary_guidance_completing_competition_assessments_in_impact_assessments.pdf
Competition and Markets Authority, UK: Competition impact assessment (2015).
<https://www.gov.uk/government/publications/competition-impact-assessment-guidelines-for-policymakers>
- 3. Lietuvas Konkurences padome: Lēmumu ietekmes uz konkurenci novērtēšanas vadlinijas (Sprendimū poveikio konkurencijai vertinimo gairės).**
http://www.kt.gov.lt/naujienos/doc/news_2012-06-11_gaires.pdf
- 4. Konkurences padomes 08.04.2011. lēmums Nr. E02-18 „Par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu. Par Konkurences likuma 13. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA „Jūrmalas siltums” darbībā”.**
<http://kp.gov.lv/files/pdf/KTspGQIbTn.pdf>
- 5. Satversmes tiesas 19.03.2014. spriedums lietā Nr. 2013-13-01 „Par Sugu un biotopu aizsardzības likuma pārejas noteikumu 8. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam”.**
http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/spriedums_2013-13-01.pdf
- 6. Valsts kancelejas Metodiskie norādījumi/rokasgrāmata „Tiesību akta projekta ietekmes sākotnējā izvērtēšana”.**
http://ww2.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/metodika_gala1.pdf
Pielikumi.
http://ww2.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/vk_metod_pielikumi.zip

- 7. Eiropas Savienības Tiesas 18.06.1991. spriedums lietā Nr. C-260/89 Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etaira (ERT) v. Dimotiki Etairia Pliroforissis (DEP) [1991] ECRI-2925, [1994] 4 CMLR 540. 37. punkts.**
*<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61989CJ0260&lang1=lv&type=TXT&ancre=>***Eiropas Savienības Tiesas 13.12.1991. spriedums lietā Nr. C-18/88 Régie des télégraphes et des téléphones v GB-Inno-BM SA [1991] ECR I-5941. 20. punkts.**
<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61988CJ0018&lang1=lv&type=TXT&ancre=v>
- 8. Eiropas Savienības Tiesas 13.12.1991. spriedums lietā Nr. C-18/88 GB-Inno-BM [1991] ECR I-5941. 28. punkts.**
<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=61988CJ0018&lang1=lv&type=TXT&ancre=>
- 9. Satversmes tiesas 06.12.2012. spriedums lietā Nr. 2012-01-01 „Par Atkritumu apsaimniekošanas likuma pārejas noteikumu 12. punkta, ciktāl tas attiecas uz ligumiem, kas noslēgti, nepiemērojot normatīvos aktus par publisko iepirkumu vai neatbilstoši normatīvajiem aktiem par publisko iepirkumu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam”. 15. punkts un 17. punkts.**
<http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/spriedums-2012-01-01.pdf>
- 10. Communication No.COM/2004/0083 from the Commission – Report on Competition in Professional Services.**
*<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52004DC0083&from=EN>***Study No.COMP/2006/D3/003 on Conveyancing Services Market.**
http://ec.europa.eu/competition/sectors/professional_services/studies/csm_study_complete.pdf
- 11. Augstākās tiesas 29.03.2010. lēmums lietā Nr. SKA-340/2010 (Nr. A42958509).**
http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/department3/2010/10_ska_340.doc
- 12. Konkurences padomes 22.06.2012. lēmums Nr. E02-52 „Par lietas izpēti izbeigšanu daļā un pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu daļā. Par Konkurences likuma 13. panta pirmās daļas ģenerālklauzulā un 4. punktā noteikto aizlieguma pārkāpumu PSIA „Ūdeka” darbībā”.**
<http://kp.gov.lv/files/pdf/IYBc6O2teZ.pdf>

**JA VALSTS PĀRVALDES VAI
PAŠVALDĪBU IESTĀDĒM RODAS
JAUTĀJUMI PAR PIEŅEMAMO
LĒMUMU IETEKMI UZ KONKURENCI,
AICINĀM VĒRSTIES KONKURENCES
PADOMĒ.**

Kontakti:

Brīvības iela 55, 2.korp.,
Rīga, LV-1010

Tālr.: +371 67282865

E-pasts: konkurence@kp.gov.lv

Twitter: [@KPgovLV](https://twitter.com/KPgovLV)

WWW.KP.GOV.LV